

AVNOKTAÐI Í ÁRAVÍS:

MEN NÚ

Síða 3

Karika-
tururin

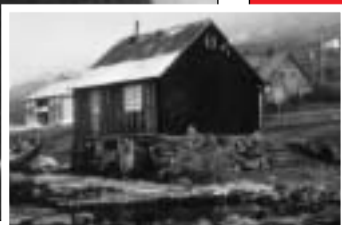
VÁTTAR LØGMADUR

Antin stingur lögmaður sjálvur í sekkin, ella verður misálit reist....

Søguligur handil letur aftur

Tað var ein tung avgerð
at taka, at gevast við
handlinum, sigur Jacoba
Poulsen, sum er væl
skiljandi, hugsa vit um
søgulig atlit og
upprunan til
Heiðabúðina.
Lesið á síðu
8, 9 & 10.

Søguligur handil

letur aftur

Tað var í 1846, at Niels Joensen, vanligi nevndur Niels í Heiðunum ella Ytri Niels, var fyrsti niðursetumaður í Saltangará. Seytjan ár aftaná, í 1863 - eftir at einahandilin var avtikin, byrjaði hann sum handilsmaður. Fyrsti tíðina var handilin heima við hús, men bygdi síðani handil við sjóvarmálan. Gamli søguligu handilin stendur enn.

Tað var ein tung avgerð at taka, at gevast við handlinum, sigur Jacoba Poulsen, sum er væl skiljandi, hugsavit um søgulig atlit og upprunan til Heiðabúðina.

Jacoba Poulsen, fødd Olsen, er fimta ættarlið, sum rekur handilin, ið tók sína byrjan við fyrsta niðursetumanninum í Saltangará, oldurabbanum, Niels í Heiðinum, sum kom av Glyvrum í 1846, tá

hann, stutt eftir at einahandilin varð avtikin, fekk sær handilsloyvi í 1863.

Jacoba tók við eftir pápan, Jóhan Petur Olsen, vanligi nevndur Piddi, sum tók við handlinum eftir pápa sínum í 1966, Olivari Olsen, sum giftist Kathrinu, dóttir Per Nielsen, sum tók við handlinum aftaná Niels í Heiðinum.

Í januar mánaða 2004,

vildi 140 ár verið síðani handilin fyrstuferð lat upp. Men hendan aldurin nær Heygabúðin ikki, tí Jacoba hevur tikið ta tungu avgerðina, at lata handilin aftur, og dylur ikki fyri, at harða kappingin við teir stóru handlarnar er orsøkin. Eingin yvirlivir leingi við at seta pening til fyri at hava opið.

Fyrsti niðursetumaðurin

Tað var abbi Jacobu, Olivari, sum bygdi núverandi handil og flutti úr gomlu handilshúsinum, sum í dag standa, sum virðiligt

minni um fyrsta niðursetumannin í Saltangará, Niels í Heiðunum, sum í nøkur ár arbeiddi við ætlanini at flyta út í Heiðar, men at bøndurnir ikki vóru so glaðir fyri hetta í fyrstu syftu, vísir eitt skriv til amtmann Pløjen frá Niels Joensen, skrivað 23. april 1843.

Niels Joensen endar umsókn sína til Pløjen við at siga:

Slutteligen skal jeg ikke undlade at bemærke, at jeg er 36 Aar gammel og har i flere Aar arbejdet som Smed og Tømmermand.

Heygahandilin í dag

Her byrjaði oldurabbin at reka handil. Húsinu eru umvæld og standa sum søguligur varði yvir farna tíð.

Ytri-Niels var við at byggja Kaldbaks kirkju í 1835 og Nes kirkju í 1843.

Gerðið fekk hann og var tað, sum hann sjálvur skrivaði: Ved det sydlige Markeskjel, som skiller hans hauge (Bóndans) fra Toftemænds. Í 1868 verður tað nevnt »Syðra Heiðagerði«, bebos som udflytterbygd under navnet Saltangeraa (Heiðarnar).«

Niels, ið sum kunnugt eisini varð róptur Ytri-Niels, byrjaði at leggja trøðna inn á vári í 1846. Ytri-Niels giftist við Onnu Katrinu Malenu Pedersdatter av Selatrað.

Handilsloyvi í 1863

Hin 22. januar 1863 fekk Niels handilsloyvi og fór at handla í Heiðunum, eisini hevði hann bakari, sum var púrusta óvanligt tá í tíðini. Myllu og sodnhús hevði Niels eisini og var kirkjuverji og skjútskaffari.

Í 1838 var hann í Hetlandi, har segðist hann at fáa hugskot til fyrstu søkinótina í oynni, hon var úr ull.

Á Primus-auktiðini í Árnafirði, hin 22./24. juni 1876 keypti Heiða-Jógvan fyrri pápa sín fyrri kr. 342,10 kontant, tilfar frá strandaðum skipi. Úr hesum tilfari bygdi Ytsti-Niels bæði handil og neyst.

Hildu ikki Niels hava fult skil

Í bókini »Góður er gamalur í ráðum«, har Hans Petur Hansen í Heimustovu á Glyvrum hevur frásagnir, greiðir hann frá

Tað fall Jacobu Poulsen í lut, at taka ta tungu avgerð, at lata søguliga handilin aftur, sum oldurabbin og fyrsti niðursetumaðurin í Saltangará byrjaði, sum ikki var nøkur løtt avgerð at taka, men tá avgerðin var tikin, hevði hon tað væl við seg sjálva.

um Ytra-Niels, sum gevev okkum fatan av, at Niels kortini ikki sendi sonin til Árnafjarðar, men bjóðaði sjálvur uppá tilfari til neyst og handil:

....Niels bjóðaði og bjóðaði og keypti tað, sum hann ætlaði sær. Norðoyingar stóðu bara og stardu at honum, kanska hildu teir, at hann hevði ikki sitt fulla skil, drúgvast hugsaðu teir um, hvussu hesin maður skuldi fáa allan viðin við sær út á Skálafjørðin. Men Niels hevði ikki mist vit og skil. Tá ið hann hevði keypt tað, sum hann ætlaði sær, fekk hann bátsmanningarnar at hjálpa sær at binda viðin saman. Hetta varð so gjørt, og umframt at fylla bátarnar gjørdur teir triggjar flakar, sum teir høvdu segl á.

Visti hvat hann gjørdi

Soleiðis sigldu teir allan henda viðin út á Skálafjørðin við einum lagaligum høgættarloti suður á Eystnes. Tá stilti hann høgættargulíð av, og ættin vendi, og kom hann tá inn úr havinum við einum loti av landsynningi, og so-

leiðis sigldu teir inn á fjørðin.

Hans Petur Hansen sigur um Ytra-Niels, at hann var á mangan hátt sjáldsamur maður. Hann bygdi sær myllu við vatnkraft og mól korn fyrri fólk, tí tað varð nógv korn velt her á leið. Hann var fyrsti maður her, sum skeyt grót sundur við krúti. Menn hoyrdu hann rópa »vars-

kó«, og so var eitt øgiltig buldur, og so smildraðist grótið....

Bygdi og lænti bátar út til útróður

Ytri Niels var eisini bátsmaður, og hann hevði eisini jarnsmiðu, har hann m.a. gjørdi seym. Sonurin, Per hevði eitt tiggjuma-

nnafar og tvey áttama-nnafar, sum faðirinn hevði smíðað og nýtt, til hann legði frá sær.

At Niels hevði so nógvar bátar, var ein náttúrlig frágreiðing uppá. Bátarnir vórðu ofta læntir til útróður, eisini á Norðhavinum í várfiskatíðini, og vóru teir ofta burtur bæði eina og tvær vikur ísenn, teir avreiddu fiskin í ym-

sum bygðum. Eisini vórðu bátarnir læntir til ymiskt annað, serliga varð tiggjumannafarið lænt at fara við til Havnar eftir lækninum, tí um illveður var, var eingin so góður bátur har um leiðir.

Tung avgerð

Við hesi søguligu bak-

Framhald á síðu 10

Hetta eru húsini, sum Niels í Heiðunum bygdi í 1846 og byrjaði at hava handil

Seinni bygdi Niels í Heiðinum handil og neyst niðri við sjóvarmálan. Her gjørdist stórir aktivitetur og eitt kraftsentur. Bæði handilin og neystið standa enn í dag, sum søgulig minnir um farna tíð

Framhald av síðu 9

grund, var það náttúrliga ein tung avgerð, at gevast við handlinum, men at avgerðin var rött er onki at ivast í.

Söguligi gamli handilin og líka so söguliga neystið, eru umvæld og standa sum minniligir varðar um byrjanina hjá fyrsta niðursetumannin í Saltangará.

Það er við sorgblydni, at Jacoba Poulsen, fortelur um avgerð sína at gevast við söguliga handlinum.

Gekktíðliga pápanum til handa

Sjálv hefur hon frá barnárunum gingið í handlinum, sum hon tók yvir frá pápanum í október 1996, ið hon bara hefur verið burturi frá í styttri tíðarskeiði.

Hon byrjaði at ganga í handlinum, sum heilt ung, og gekk pápanum, Pidda, til handa, sum altíð lat handilin upp kl. 07.30 um morgunin, so fólk ávegis til arbeiðis, kundu keypa okkurt hissini.

Hetta helt pápin ógvuliga fast uppá, men bæði fyri hana og fyri pápan hava dagarnir verið so sera langir og strævnir.

Yvirtók handilin í 1996

Árið eftir at Jacoba yvirtók handilin í 1996, gjørdist pápin illa sjúkur. Hann fekk apoleksi, sum gjørdi hann lamnan í høguru síðu. Hann situr í dag púra óhjálpin í rullustóli, men fylgir væl við gongdini kortini.

Piddi bar, saman við dóttirini, handilin gjøgnum kreppuárinum fyrst í nítíárunum, tá so nógv onnur ikki megnaðu at hóra undan.

Hørð kapping og lítill vinningur

Jacobá greiðir okkum frá kappingini millum handlarnar og sigur, at kappingin gjørdist heilt hörð

Í hesum snotiliga húsunum byrjaði virksemi í Saltangará. Her búgva foreldrini hjá Jacobu, Piddi og Nelly.

Ein eldri mynd av privathúsunum, sum Niels í Heiðinum bygdi.

við teimum stóru handlunum, sum gingu uttanum heilsølurnar og keyptu stórt inn og settu inn uppá tilbøðsvørur, sum smærru handlarnir ikki høvdu ein livandi kjans at kappast ímóti.

Men það vóru ikki bara handlarnir, sum komu í trupulleikar.

- Heilsølurnar fingur skjótt hesa kapping at føla, sigur Jacoba og hyggur omaná bryggjuna, har bygningurin hjá Eysturoyar Heilsølu liggur, sum ein varði um farna tíð. Har fyrr var nógv fólk og stóru aktivitetur, liggur nú gapandi kvirran.

Tá Eysturoyar Heilsøla boygnaði undir trýstinum og gavst, var betur pláss fyri stóru heilsøluni úr Havn, Poul Hansen.

Hendan heilsølan tók stig til Samkeyp, sum tók kappingina upp við stóru handlarnar, so samtakið av handlum kundi keypa stórt inn og koma útaftur við tilbøðum, men hetta vóru og eru tilbøð, sum limirnir í Samkeyp ikki forvinna nakað uppá. Heldur er talan um at seta pening til, og það gongur ikki í longdini.

Heilsølan setir prísir og handlarnir missa

Það er heilsølan, ið setir prísir, sum handlarnir mugu ganga undir, ið ikki tryggjar onnur enn heilsøluna sjálva.

Eitt dømi úr rúgvuni er,

at meðan kappingarneytarnir kundu selja ein pakka av Gevalia-kaffe fyri kr. 14,00, so kostaði sami pakki kr. 21,00 við mvg hjá Samkeyphandlunum.

Hesar umstøður klára handlarnir ikki í longdini at liva undir og heldur ikki heilsølan sjálf.

Jacobá sigur, at kundarnir eru sera prísbevisir og gera mangan kvetti við at ganga eftir tilbøðsbloodunum, sum floyma inn í hvørt hús í landinum, men fyri tey prísbevisu er galdandi, at tey fara ikki eftir øðrum vørum, sum handlarnir skulu liva av at selja. Hetta hefur verið ein skeiv gongd, tí handlarnir seta bara pening til tá talan er um vøru uppá tilbøð.

Hóast Jacobá ikki fær seg til at siga það, so er tendensurin tann, at fleiri og fleiri handlar lata aftur, antin sum Heygabúðin, av egnum vilja, ella eisini tí teir verða tvingaðir at snara lykilin. Hetta ger, at teir stóru handlarnir at enda eru einsamallir eftir og at longri verður millum tilbøðini og at vørunar generelt verða nógv dýrari.

Fastan og trúgvanskarar av kundum

- Men fyri kundan telur það so sjálvsagt at keypa har vøran er biligast. Tað skilji eg so sera væl, sigur Jacobá Poulsen, sum sjálv hefur havt ein fastan og trúgvanskarar av kundum, hon hefur verið sera fegin um.

Spurd um konufólk ikki dáma væl at handla, sigur Jacobá, at það er hennara fatan, at fleiri kvinnur gera sær stóran ómak, tá tær fara til handils, meðan mannfólkini kanska ikki ganga so høgt uppí at fara til handils.

- Men fleiri kvinnur eru, sum hava ein strævnan dag, bæði heima og úti. Hjá teimum skal tað ganga skjótt fyri seg, sigur Jacobá.

Meðan vit soleiðis sita og práta, kemur kona innar, sum hefur havt sína gongd í handlinum, sum krambakvinna, tá kanel, mjøl, sukur og annað, skuldi vígast á gomlu vektini við loddum.

Hon heldur fyri, at tá høvdu handilsfólkini betur samband við bæði vøru og viðskiftafólk. Í dag eru ikki nógvar stundir til prátt. Nú er ferð á fólk,

effektiviteturin við strikkotum og øðrum hentleikum ger, at tað er skjótt at fara til handils.

Altíð stundir til eitt prátt

Men millum tey, sum altíð hava stundir til eitt prátt, er Ása Sevdal, sum við foreldrunum flutti til Saltangará í 1959, og hefur øll árin og 11 børn aftaná, givið sær stundir at koma inn í Heygabúðini, um ikki at keypa, so bara at fáa sær eitt hugnaligt prátt við Jacobu.

Ása Sevdal, sum er bussførari hjá Bygdaleiðum, er ógvuliga hørm um at Heygabúðin nú letur aftur, men skilur støðuna.

Komandi leygardag verður seinasti dagurin, Heygabúðin hefur opið. Tað, sum tá verður eftir av vørum, kann roknast við, verður selt sera biliga.

Jacobá veit ikki rættiliga hvat hon sjálf fer at takast við, men ivast ikki í at hon nokk skal fáa tíðina at ganga.

- Handilshølini verða helst leigaði út. Fleiri fyrspurningar hava verið, sigur Jacobá, sum tó ikki

avvisir, at onkur í familjunni aftur fer at handla, og sigur, at dóttirin, sum er yngst, hefur eisini fleiri ferðir verið við mammuni í handlinum, sum hon hefur víst stóran áhuga fyri, men hvat tað blivir til, veit hon so ikki at siga í dag.

Fyribils eru børnini glað um at fáa mammuna heim allan dagin.

Tíðirnar eru nógv broyttar síðani oldurabbin í 1846, var fyrsti niðursetumaður í Saltangará.

Seytjan ár aftaná, í 1863 - eftir at einahandilin var avtikin, byrjaði hann sum handilsmaður.

Handilin, sum vit í dag kenna hann, bygdi abbi Jacobu, sum er fimta ættarlið, ið hefur ríkið handilin, sum í januar 2004, vildi fyllt 140 ár.

- At tað hefur verið mín avgerð, at lata handilin aftur, hefur verið sera tungt, sigur Jacobá, men leggur so aftrat, at tá avgerðin var tikin var hon løtt at bera.

Söguligi handilin letur hurðarnar aftur leygardagin og Jacobá nýtir høvi at takka øllum fyri gott samstarv.

Aðrar keldur: Keraldíð

Ása Sevdal, trúgvur stuðul hjá Heygabúðini

Omanfyri, síggja vit fremst gamla handilin, har alt byrjaði. Omanfyri sæst Heygahandilin. Aftanfyri gamla handilin hómast neystið, sum eisini er gjørt í stand. Eisini síggja vit gamla handilin innan.

Á hesari myndini síggja vit gamla handilin, ið sum eitt kraftsentur hefur drigið fleiri onnur til.

